

АСҚАЗАН МЕН ІШЕКТЕРДЕ «ШАНШУ» ТҮРІНДЕ ӨТЕТІН АУРУЛАР

Орындаған: Нұрлыханов Е.
ВМ-402

Бұл ауруларға асқазан мен ішектер ауруларының үлкен тобы жатады. Аурулардың пайда болуы мен дамуы әртүрлі болғанымен, оларда жалпы ауырсыну және мазасыздану (Coïisa) синдромдары бірыңғай болып келеді.

Колик синдромы негізіне асқазан мен ішектердің бітелуі жатады, азық қорыту жолының моторлы, секреторлы, сору және басқа да қызметтері, жүрек, тыныстану, зат алмасу және бөлу қызметтері бұзылады, ішектен ауыр уланулармен аяқталады. Жүйке рефлекстері, сезімталдық, вегетативті жүйке жүйесінің қозуы және малдың мінезі бұзылады.

Ауырсыну сезімдерінің көздері әртүрлі себептер болуы мүмкін және ауырсыну біркелкі болмайды, сол себепті дәрігер малдың мінезіне және мазасызданудың сипатына байланысты бұл жағдайда (колик) «шаншу» деп тауып, диагноз қоюға жақындайды. Мысалы, сфинктрлердің және ішектердің кейбір тұзағының қатты түйілуінен түйілмелі ауырсыну пайда болады.

Ал асқазан мен ішек қабырғаларының газдармен немесе қатты жынмен созылуында дистензионды ауырсынулар байқалады, үзбей мазасыздану және ұзақ мерзім болады. Шажырқайдың тартылуында шажырқайлы ауырсынулар болады, бұларда ол үзбей болады, ол бірақ мазасыздану сипатына байланысты өзгешеленеді. Соңында, іш перденің қабынуында рецепторлардың тітіркенуінен перитонеальді ауырсыну болады. Бұл ауырсынулар сызданған сипатта және үзілмейтін әлсіз, бірақ азапты

Асқазанның жіті созылуы

- қарынның көлемінің ұлғаюы мен оның негізгі қызметтерінің (моторлы, секреторлы және сору) бұзылуымен өтетін қарын мен ішектің бітелуі.

Емі. Ауырсыну синдромында венаға 30-60 мл мөлшерінде 10 %-ды анальгин немесе 150-300 мл хлоралгидрат ерітінділерін енгізеді. Асқазанға зонд енгізеді, газдар мен азық қалдықтарын сыртқа шығарады, малдың жағдайы жақсарады. 4-6 л жылы сумен асқазанды жуып-шайса жақсы нәтиже береді. Ол үшін 1-2 %-ды ихтиол, натрий гидрокарбонат ерітінділерін қолданады. Ішке 10-12 мл сүт немесе 15-30 мл сірке, қышқылдарын бір бөтелге суға сұйылтып ішкізсе, онда пилороспазм басылады.

Ауру жылқы венасына 200-300 мл 10 %-ды хлорлы натрий ерітіндісіне 2-2,5 г натрий кофеин-бензоаты және 50-100 г глюкоза қосып енгізген жақсы нәтиже береді. Ашу процестерін тоқтату үшін ішке микробтарға қарсы нашар еритін препараттар тағайындайды (антибиотиктер мен сульфаниламидты препарат- тары). *Сақтандыру.* Қалыптасқан азықтандыру мен күтіп-ұстау, жылқыларды жұмысқа жегу тәртіптерін сақтайды. Малды сусымалы азықтарға еркін жетуін тоқтатады. Жылқыға бұзылған азық бермейді, суықтанда сақтайды.

Ішек метеоризмі

- ішектерде ашу процестерінің күшеюінен және олардың моторлы-секреторлы қызметтерінің бұзылуынан газдардың сыртқа шығуы қиындаған- дықтан аш және тоқ ішектердің газға толып кетуі. Жиі жылқылар, сирек шошқа мен ит ауырады.

- *Емі.* «Шаншу» синдромын (ауырсыну және мазасыздану) басады. Ол үшін 70-100 мл 10 %-ды хлоралгидрат немесе 0,25-0,5 %-ды новокаин ерітіндісін 1 кг дене массасына 1 және 0,5 мл есебінде, 100-200 л магний сульфаты ерітінділерін венаға немесе тері астына 5-10 г анальгиннің судағы ерітіндісін енгізеді. Ішектердің перистальтикасын қалыптастыру үшін венаға 200-300 мл 10 % хлорлы натрий енгізеді немесе тері астына өте аз мөлшерде (0,001-0,002 г) карбохолин қолданады.
- Асқазаннан газды шығару үшін оған зонд енгізеді немесе асқазанның туындаған созылуында оны шуып-шаяды. Ішектер желге толып кеткенде асфикция құбылысы күшейе бастағанда бүйен немесе үлкен жиек ішектерді сыртқа теуіп тұрған жерден теседі. Ол үшін жіңішке троакар немесе үлкен диаметрлі Бобров инесін пайдаланады. Ашу процестерін басу үшін зонд арқылы 15- 20 %-ды ихтиолды 1 л суға ерітіп немесе 1 кг дене массасына 0,4- 0,5 мл тимпанол енгізеді.

Ішектердің түйілуі

- ішек қабыргасының түйілмелі жиырылуы арқасында оқтын-оқтын мазасызданумен өтетін шаншудың ерекше бір түрі жылқыларда, ірі қара малда (бұзауларда, тайыншаларда), қойларда қырыққаннан кейін, сирек шошқаларда кездеседі.

Емі. Ішектердің түйілуін және ауырсынуды басу үшін тері астына атропин сульфатын (0,02-0,04), платифиллин гидро- тартратын (0,015-0,07) енгізеді. Тахикардиясы бар улануларда және қан қысымы төмен болғанда ауырсынуды басу үшін венаға 30-50 мл 10 % анальгин немесе натрий хлоридінің изотоникалық ерітіндісіндегі 150-250 мл 0,25 % новокаин енгізеді. Ішке 20-50 мл эфирлі-валериан тұнбасын береді. Тері астына 0,02-0,04 г эфедрин гидрохлоридін енгізеді. Жылы клизма, массаж (уқалау) жылылап орау, инфрақызыл сәулесін және жылу процедураларын қолдану жақсы нәтиже береді.

Аурудың «шаншу» ұстамасын басқаннан кейін әсіресе катаральді энтеритте ішке жеңіл іш жүргізетін дәрілер (тұздар және майлар) береді және микробтарға қарсы препараттар (ихтиол, фталазол, сульгин және басқалар) тағайындайды. Малды диеті- калық азықтандырумен қамтамасыз етеді.

Ішектерде жынның іркілуі

- ішектердің кейбір бөлімдерінде жынның жиналып, кеуіп кетуінен, жынның жылжуының бұзылуы.

Егерде жын аш ішектерде іркілсе, оны химостаз, ал тоқ ішекте іркілсе - копростаз деп атайды. Ауру жылқыларда жиі, иттен басқа малдарда сирек кездеседі. Шаншудың салдану түріне жатады.

Емі. Ішектердің алдыңғы бөліктерінің химостазында жылдам зонд ентізіп, асқазанды ихтиол, натрий гидрокарбонаты немес хлорлы натрий ерітінділерімен жуып-шаяды. Бұл уақытша болса да, малдың жағдайын жақсартады. Оны асқазанның туындаған созылуына мезгіл-мезгіл қолданады. Ауырсыну мен мазасыздануд_а венаға 30-50 мл 10 % - ды анальгин, 50-100 мл хлоралгидрат немесе 100-150 мл магний сульфаты ерітінділерін егеді. Ішке шырышты қайнатпаларын (2-5 л), өсімдік майын (500- 900 мл) тағайындайды, соңынан өте сақтықпен, бөлшекті мөлшермен тері астына 0,01-0,1 г пилокарпин гидрохлоридін, 0,01- 0,03 г прозерин, 0,001-0,002 г карбохолин, 0,1-0,5 г спазмолитин енгізеді. Ішті ұқалау, құрсақ тұсын индуктотермия жүргізу өз нәтижесін береді.